

Obsah

Úvod 7

I. Ukradnutá história mediálneho umenia na Slovensku 13

K literatúre 15

Odborná terminológia a niektoré otázky mediálneho umenia 19

Vizuálna kultúra a umenie v dobe neslobody 26

II. Prehistória videoumenia na Slovensku 37

01 Experimentálny a avantgardný film I 40

02 Experimentálne filmy výtvarníkov supľujú videoumenie na Slovensku 52

03 Luminokinetická medzihra: audiovizuálne obrazy Milana Dobeša 59

04 Experimentálny film a video II 61

Vizuálna kultúra a mediálne umenie v informačnej spoločnosti 79

III. Videoumenie po roku 1990 87

01 Video a performance: spoločenská, politická kritika a interpretácia umenia 88

02 Telo – akcia – priestor 101

03 Autonómne videá 113

04 Experimentálne video 114

05 Interpretácia dejín umenia 119

06 Feminizmus, postfeminizmus a rod 122

07 Podoby queer artu 128

08 Politika tela: vizuálne zobrazenie žien a mužov z rodovej perspektívy 135

09 Videoinštalácie a kinematografický kód 151

10 Telo, rodová a sexuálna identita z pohľadu žien 153

11 Identita, telo a rodové otázky z perspektívy mužov 171

12 Čas, pamäť a smrť 198

- 13 Kritika televízie, domesticita a verejné súkromie 203
- 14 Urbánny priestor a sociologické aspekty 207
- 15 Tautologické hry alebo reflexia a dekonštrukcia médií 214

IV. Digitálne a internetové umenie 221

- 01 Digitálne umenie ako dynamický, fluidný a otvorený systém – niekoľko príkladov z medzinárodného kontextu 221
- 02 Predpoklady vzniku digitálneho umenia na Slovensku 227
- 03 Interaktívne digitálne inštalácie 242
- 04 Softvérové umenie 252
- 05 Virtuálna realita 257
- 06 Internetové umenie 265

Zoznam reprodukcí a poďakovanie 276

Zoznam mediálnych diel na DVD-sampleri 286

Menný register 288

Menný register

A

Adamčiak Milan, 48
Adamove Ján, 18
Ady Endre, 90
Alba Panama Vincente, 283
Archlebová Tamara, 76, 78
Arinzeh Ukachi, 284
Avram Georgiana, 284

B

Bahna Vladimír, 38
Bach Johann Sebastian, 91
Barenholtz Ben, 283
Barthes Roland, 174, 264 – 266, 269
Bartoš Peter, 27, 31, 65, 76, 230
Bartusz Juraj, **202***, 228, **229**, 276, 283, 284
Bartuszová Anna, **79**, 276, 278
Bauman Zygmunt, 182
Beethoven Ludwig van, 188
Beke László, 78
Bellini Giovanni, 119, 279
Belohorcová Zuzana, 272
Belting Hans, 20, 21, 22
Benčić Alfréd, 276, 277
Benjamin Walter, 22, 23
Beracko Dávid, 281
Bergson Henri, 24
Bernáthy Sándor, 78
Bernini Giovanni Lorenzo, 65
Bertók Imre, 228
Beskid Vladimír, 177, 191, 193, 245
Bielicky Michael, 17, 22, 230
Bihalji-Merin Oto, 59
Binder Erik, 84, 148, **149**, **150**, 234, **235**, 252, **253**, 267, 276, 280, 284, 285
Binderová Gabika, 148, **149**, **150**, 276, 280
Binter Tomáš, 117, 276, 279

* Polotučne vysádzané čísla označujú strany, na ktorých sú reprodukcie diel autorov.

Bíró József, 78
Bischof W., 43
Boďa Miloš, 230, 231
Boehmer Vladimir Moshe, 285
Boullé Jacques, 264
Bourdieu Pierre, 82
Bourriaud Nicolas, 65, 119
Brigham Tom, 175
Britten Benjamin, 43
Brown Ted, 283
Brozman Dušan, 245
Bubánová Simona, 231
Bukta Imre, 78
Burgr Lubo, 285
Burlas Martin, 143, 145, 280
Burnham Jack, 225
Bush Vannevar, 222
Butler Judith, 126

C

Cage John, 8, 32, 224, 225
Campbell Jim, 236
Capa, R., 43
Caravaggio Michelangelo da, 65
Cartier-Bresson Henri, 43
Cepka Anton, 31
Čísař Karel, 191
Clair René, 38
Comella Rosemary, 227
Cornevin Etienne, 72
Coro Pier Paolo, 269
Crimp Martin, 254
Crooker Nathan, 283
Cseres Jozef, 218, 250, 252, **268**, 269, 270, 276, 285, 286
Csuri Charles, 224
Cyprich Róbert, 48
Czegledy Nina, 113
Czibula Csaba, 283

Č

Čarný Juraj, 17, 25
Čarný Ladislav, **216**, **217**, 276, 284

Čejka Peter, 235, 280

Čierny Anton, 76, 77, **108**, **109**, 110, **111**, **112**, 197, 198, 276, 278, 279, 281

Činčera Radúz, 29

Čorejová Mária, 267

Ćosić Vuk, 113

D

Dallegret François, 218

Dargelyte Kristina, 284

Daučíková Anna, 84, 101, 102, 126, 128, **129**, **130**, 131, **132 – 135**, 230, 276, 279

De La Luz Caridad „La Bruja“, 283

Debussy Claude, 41, 42, 276

Deleuze Giles, 24

Delia Michael, 250

Della Giustina Cristina, 101, 102

Derrida Jacques, 264

Días P., 43

Dietl Jaroslav, 33

Dietmann Erik, 48

Dietrich Marlen, 51

Diosi Ivor, 84, 257, 260, **261**, **262**, 263, 276, 285

Dobeš Milan, 27, 48, 59, **60**, 276, 277

Dorčíková-Büngerová Vladimíra, 253

Drtíkol František, 143

Dřínek Karel, 279

Dubček Alexander, 55

Duchamp Marcel, 8, 63, 66, 75, 126, 131, 224; pozri Rrose Sélavy, 63

Dunn John, 225

Ď

Ďurček Ľubomír, 17, 69, **70**, **71**, 72, 78, 230, 276 – 278

Ďuriš Juraj, 230

E

Eggeling Viking, 37

Ejzenštejn Sergej Michajlovič, 75

Engelbart Douglas, 223

Esteban Anton, 284

Export Valie, 141

F

Fachler Peter, 283

Fajnor Richard, 84, 103, 104, **105**, **106**, **142**, 143, 191, 193, **194**, **195**, 230, 276, 278, 280, 282

Farkas Roland, 107
 Fenič Fero, 30
 Fichta Čierna Pavlína, 84, 119, 160, 161, **162**, 163, 164, **165 – 170**, 245, **246**,
247, 267, 270, **272**, 276, 281, 284–286
 Fichte Friedrich, 112
 Filip Jaro, 265
 Filko Stanislav, 17, 27, 29, 31, 52, **53**, **54**, 55, **56**, 57, **58**, 84, 92, 182, **184**, **185**,
 211, 230, 276, 277, 282
 Filová Eva, 102, **103**, 142, 146, **147**, **148**, 276, 278, 280
 Fischer Daniel, 72, 230, **231**, 276, 284
 Fischer Pavol, 230
 Fischinger Oskar, 38
 Flusser Vilém, 21, 118
 Fodczuk Darius, 269
 Forgács Péter, 78
 Forman Miloš, 30
 Foucault Michel, 80
 G
 Gagarin Jurij, 28, 186
 Galántai György, 78
 Galovský Roman, 84, 95, 230, 257, 258, **259**, **260**, 276, 285
 Gázik Martin, 277
 Gehlen Arnold, 21
 Gerža Peter, 72, 230
 Geržová Jana, 16, 25, 121, 161, 193, 282
 Gibson William, 225
 Ginsberg Allen, 27
 Godard Jean-Luc, 49
 Gorbačov Michail, 34
 Gordon Douglas, 182, 196
 Green Rachel, 24, 266
 Gregor Richard, 195
 Gregorová Lucia, 250
 Grusková Anna, 101, 102
 Grzinić Marina, 17
 Grzonka Patricia, 57
 H
 Hackenschmied (Hammid) Alexandr, 38, 39
 Hakl Radovan, 277
 Haltenberger S., 229

Hanák Dušan, 30, 32, 41, **42**, **43**, 44, **45**, **46**, 47 – 50, 61, 276, 277
 Hanáková Petra, 19
 Hanhardt John G., 23
 Hansen Mark B. N., 23, 24
 Hanúsek Alojz, 277
 Hausmann Raoul, 176
 Hautzinger Franz, 250, 269
 Havetta Elo, 30, 31
 Havráňková Milota, 65
 Havrilla Vladimír, 17, 61, **62** – **64**, 65, 230, 232, 233, 276, 277
 Hawkins Mathew, 257
 Hečko Kvetoslav, 95, 98
 Hershman Lynn, 226
 Herz Juraj, 31
 Hesse Hermann, 239
 Hickethier, 28
 Hill Gary, 22
 Hitchcock Alfred, 196, 236
 Hlinka Zdeno, 84, 235, 252, **253**, 254, 267, 276, 285
 Hoberman Perry, 268
 Hochová D., 43
 Holloš Vladimír, 277
 Horák Juraj, 284, 285
 Huba Peter, 280
 Hushegyi Gábor, 78
 Huuskonnen Juha, 113
 CH
 Chevalier Miguel, 225
 Chişa Anetta Mona, 84, **137** – **141**, 142, 276, 279, 280
 Chytilová Věra, 30
 I
 Ivaška Samo, 74
 J
 Jackson Michael, 175
 Jacob G., 43
 Jakubík Viliam, 48
 Jakubisko Juraj, 29, 30, 31
 Ján Pavol II., 91, 146
 Jankovič Jozef, **228**, 229, 276, 284
 Jonsson R., 43

Juhász József R., 77, 78, 151, 152, 217, 230, 249, 250, **251**, 276, 285

Julesz Bela, 224

K

Kabele Kornel Nelo, 285

Kádár Ján, 38

Kalivoda František, 38

Kállay Karol, 43

Kalmus Peter, 78, **79**, 98, 100, 102, **103**, 112, 276, 278

Kalnická Zdeňka, 129, 136

Kang Krista H. A., 227

Kañuch Martin, 19

Kára Lubor, 27, 198

Karlsson Elisabeth, 269

Kassák Lajos, 75, 249

Kelényi Béla, 78

Keller Jan, 152

Kern Michal, 78

Kieślowski Krzysztof, 237

Kirksey William E., 283, 284

Klačanský Igor, 230

Klik R., 283

Klíma Ladislav, 99

Klodová Lenka, 148, 267

Klusczyński Ryszard W., 25

Klüver Billy, 225

Knížák Milan, 142

Köhler Richard, 286

Koklesová Bohunka, 17

Koller Július, 27, 78, **89**, 276, 278

Kordoš Vladimír, 17, 48, 65, **66**, 67, **68**, 69, 78, 84, 119, **120**, 121, **122**, 230, 276, 277, 279

Kornucik Jozef, 31

Kostková Kika, 278

Kosuth Joseph, 75, 89, 215

Kovačovský Patrik, **210**, 211, 276, 280, 283

Kovalčín Ján, 278

Kowolowski František, 105

Kozelka Milan, 78

Krén Matej, 78, 243, **244**, **245**, 276, 284

Krénová Martina, 93

Krška Karol, 38
 Kundera Milan, 83
 Kupkovič Ľudovít, 264
 Kutišovci, Magdalena a Jaroslav, 279
 Kvetan Marek, 84, **195**, 196, **197**, **236 – 239**, 240, **241**, **248**, 267, 274, 276, 282, 284, 285
 Kwasniewski Pawel, 269

L

Lacan Jacques, 80, 243
 Lacena M., 283
 Laky Miloš, 92
 Lanier Jaron, 223
 Larsson Anna-Karin, 269
 Latham William, 225
 Le Bail Erwan, 284
 Le Witt Sol, 264
 Ledoux François, 264
 Lee Donielle, 283
 Lenárt Marek, 278
 LENGOW & $HE^{ar}RME^{ar}S$, **218**, **219**, 250, 252, 267, 268, 270, 276, 284, pozri
 Cseres Jozef a Murin Michal
 Lévi-Strauss Claude, 84
 Ličko Martin, 276, 278, 280
 Lipovetsky Gilles, 82, 140
 Liška M., 280
 Luka Palo Skyw, 285
 Lunenfeld Peter, 24, 186
 Lye Len, 38
 Lynch David, 107

M

Macek Václav, 17, 18, 44, 47
 Macko Jozef, 18, 47, 49, 62
 Macchiavelli, 239
 Malevič Kazimir, 75, 76
 Man Ray, 38, 75, 224
 Manet Edouard, 42
 Manovich Lev, 23, 39
 Marastroni Giacomo, 121, 279
 Marenčin Martin, 110, 276 – 285
 Mašín T., 230

Máté Martin, 285
 Matisse Henri, 233, 249
 Matušík Radislav, 17, 72, 98, 278
 May Karl, 45
 Mayuzumi Toshiro, 59, 277
 McLaren Norman, 62
 McLuhan Marshall, 28, 52
 Mecková Viera, 264
 Mečiar Vladimír, 93
 Meliš Juraj, 78
 Meluzin Peter, 17, 72, **73**, 84, 95, 98, 119, 153, 186, **187**, 188, **189**, **190**, 191, **192**, 198, **199 – 201**, 203, **204**, 207, **208**, **209**, 214, **215**, 230, 276, 278, 282 – 284
 Mengel Gabi, 101, 102
 Menzel Jiří, 30
 Messerschmidt Franz Xaver, 67, 69
 Mészáros Otto, 77
 Mihálik Peter, 50, **51**, 277
 Michelangelo, 44
 Miler Roman, 279
 Miralda Antoni, 48
 Mlynárčik Alex, 27, 47 – 49, 61, 264, 277
 Moholy-Nagy László, 37, 38, 75, 224
 Mohr Manfred, 225
 Mojžišová Iva, 38
 Molnar Vera, 225
 Mondrian Piet, 233
 Monet Claude, 42
 Monroe Marilyn, 186, 234
 Mudroch Marián, 48, 49
 Muchinová Viera, 188
 Murin Michal, 17, 25, 78, 84, **92**, 93, 98, 99, **100**, 101, 217, 218, 242, 243, 249, 250, **251**, 252, 263, **264**, 265, 268 – 270, **271**, 276, 278, 285, 286
 N
 Nike Frieder, 224
 Nauman Bruce, 104
 Nees Georg, 224
 Nelson Ted, 223
 Němec Jan, 30
 Németh Ilona, 77, 151, 152, **206**, 207, 276, 283
 Neve Erik de, 285

Nicz Miroslav, 84, 89, 95, **97**, 106, **107**, 108, 119, 138, 230, 270, 276, 278

Niepcé Nicéphore, 217

Nociarová Michaela, 267

Noll Michael A., 224

Nusberg Lev, 48

O

O'Neil Pat, 227

Olek J., 230

Oravcová Jana, 19, 191

Oravec Viktor, 95, **96**, 98, 276, 278

Orišková Mária, 191

Ostertag Bob, 250, 269

Ovídius, 42, 43

P

Pagáč Milan, 95, **96**, 98, 276, 278

Paglia Camilla, 130

Pachmanová Martina, 131, 191

Paik Nam June, 8, 22, 53, 75

Parík Ivan, 43, 44, 276

Passer Ivan, 30

Paššová Barbora, 278

Patterson Ben, 250, 269

Paul Christiane, 24

Pätoprstá Elena, 119, 135, **136**, 170, 276, 279

Pčolová Vladimíra, 240

Penderecki Krzysztof, 59, 277

Pešánek Zdeněk, 59

Peternák Miklós, 17, 25

Petrovics L., 43

Piatti Simone, 101, 102

Picasso Pablo, 43, 186, 233

Piene Otto, 225

Pisár Peter, 95

Pissaro Camille, 42

Plevza Viliam, 97, 278

Plicka Karel, 38, 39, 41

Poe Edgar Allan, 201

Politi Gian-Carlo, 142

Popovič Vladimír, 27, 28, 31, 32

Popper Frank, 243

Pötzl-Malíková Mária, 67

Prantl, 100, 101

Presley Elvis, 234

Proust Marcel, 198

Puskailer B., 43

R

Radok Alfréd, 29

Radok Emil, 29

Rauschenberg Robert, 121, 225

Rembrandt, 65

Renoir Auguste, 42

Repka Peter, 28

Restany Pierre, 55

Richter Hans, 37

Riškova Mária, 113

Ritter Don, 17, 250

Rónai Peter, 74, 75, 76, 77, 78, 84, 88, **89**, 90, 106, 119, 153, 171, **172**, **173**, 174, 175, **176**, **177**, 178, **179 – 181**, 182, **183**, 193, 194, 230, 233, **234**, 267, 276, 278, 281, 282, 284

Rose Jon, 250

Rosenbach Rachel, pozri Michal Murin, 93

Rosenblumová Sára, 202, 283

Rosler Martha, 126

Rovaldi Antonio, 213

Rötzer Florian, 82

Ruiz Izzy, 283

Ruller Tomáš, 78, 230

Rush Michael, 23

Rusinová Zora, 17, 32, 187, 203, 208, 258

Rusnáková Katarína, 17, 153, 283, 284

Ružička Jozef, 277

S

Sadovská Dorota, 142, 143, **144 – 146**, 276, 280

Santi Raffael, 66, 67

Sečanská Michaela, 18

Segal George, 156, 233

Seghers C., 43

Sei Keiko, 17

Seidler Victor J., 171

Selz Dorothee, 48

Seurat G., 42
Shaw Jeffrey, 226
Schöffner Nicolas, 225
Schwartz Hans-Peter, 22
Schwartz Lilian, 224
Sikora Rudolf, 78
Silverman Kay, 131
Simon Atilla, 77
Singh Ricky, 283
Sládek Milan, 31
Slivka Martin, 41
Sloterdijk Peter, 174, 175
Smithson, 95
Smrek Ján, 50
Sobota B., 258, 285
Sollers Philippe, 83
Solotruk Martin, 257
Soto Melissa, 284
Stacho Lubomír, 84, 90, **91**, 92, 114, **115 – 117**, 118, 276, 278, 279
Steele Bryan, 283
Steele Valerie, 131
Stračina Svetozár, 31
Stratil Václav, 78
Studený Michal, 31
Surůvka Jiří, 249
Sutherland Ivan E., 223
Svoboda Josef, 29
Svoboda Ludvík, 55

Š

Šághy Oskar, 47, 276, 277
Šicko Ján, 84, 254, **255**, **256**, 257, 276, 285
Šille Erik, 235
Šimko Ján, 254
Šipošová Lucia, 284
Škvor František, 39
Šperka Martin, 231
Štefánik Milan Rastislav, 233
Štěpán Ivan, 27
Štěpán Ladislav, 279
Štraus Dušan, **91**, 92, **115**, 278, 279

Štraus Tomáš, 64
Štrelinger Alexander, 276
Štrpka Ivan, 28
Štubňa Anton, 276
Štubňa Ivan, 44
Šujanová Katarína, 31
Šulej Peter, 257

T

Teige Karel, 38
Thurzo Peter, 65
Tinguely Jean, 225
Tkáčová Lucia, 84, 137, **138 – 141**, 142, 276, 280
Tobas Christian, 48
Toffler Alvin, 33, 215
Toffler Heidi, 33
Tomáš M., 258, 285
Tóth Dezider, 67, 78
Trančík Dušan, 30, 49, **50**, 276, 277
Trier Lars von, 163
Trump Ivana, 188
Tucker Marcia, 127, 128
Tuffino Pablo, 283
Turner William, 42

U

Uher Štefan, 30
Urbásek Miloš, 27, 43, 48

V

Vaitovič Boris, 272, 286
Vajda Ján, 265
Valigurský M., 258, 285
Vančo Miloš, 277
VanDerBeek Stan, 57, 211, 224
Vasquez Mauricio, 283, 284
Vattimo Gianni, 174, 175
Vavrek Vladimír, 276, 277
Vincze Branislav, 280
Viola Bill, 22, 87, 156
Višňovská Ingrid, 267
Vojtěchovský Miloš, 17
Vostell Wolf, 8

Vrbanová Alena, 187, 231, 245

Vydra Josef, 38

W

Warhol Andy, 57, 72, 75, 174, 180, 182, 186, 225

Wasserberger Igor, 276

Wasulka Woody, 225, 230

Weibel Peter, 7, 40, 57, 141

Weinerová Roberta, pozri V. Havrilla, 63

Weiss Tibor, 265

Welsch Wolfgang, 175, 233

Wesselmann Tom, 156

Whitman Robert, 57

Whitney John, 224

Wiener Norbert, 222

Witgenstein Ludwig, 264

Wittig Monique, 128

Z

Zahoranský Dušan, 84, 203, **205**, 206, 272, **273**, 274, 276, 283, 286

Zavarská Katarína, 118

Zavarský Ján, 92

Zeljenka Ilja, 41, 49, 74, 277

Zet Martin, 249

Ž

Želibská Jana, 17, 27, 48, 78, 84, **94**, 95, 98, 124, 153, **154**, **155**, 156, **157 – 160**, 198, 207, 208, 276, 278, 280, 281

Žigová Anabela, 211, **212**, **213**, 214, 276, 283

Žižek Slavoj, 136